

УДК 332.1:37.014.543:[338.46:372](477.83)
JEL H52, H72, I22, I28

М. І. Мельник

доктор економічних наук, професор, завідувач сектору просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», м. Львів
e-mail: mar.melnyk@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8869-8666>

І. В. Лещук

кандидат економічних наук, молодший науковий співробітник сектору просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України», м. Львів
e-mail: ira_leschukh@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3860-0728>

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В МІСТАХ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті проаналізовано основні тенденції розвитку та бюджетного забезпечення сфери дошкільної освіти в містах обласного значення Львівської області. Виокремлено ключові проблеми розвитку сфери дошкільної освіти в досліджуваних містах, зокрема, низька охоплюваність дітей ДНЗ; нестача ДНЗ та місць у них для навчання і виховання дітей; перевантаженість груп; відсутність конкуренції у сфері державної та комунальної дошкільної освіти. За допомогою економіко-математичного моделювання та коефіцієнтів чутливості вказано на безпосередній зв'язок між основними показниками розвитку досліджуваної сфери та обсягами і ефективністю бюджетного фінансування сфери дошкільної освіти. Названо пріоритетні шляхи підвищення ефективності бюджетного фінансування сфери дошкільної освіти з метою забезпечення зростання якості освітніх послуг.

Ключові слова: місто обласного значення, місцевий бюджет, бюджет міста обласного значення, видатки бюджету, дошкільна освіта, фінансування дошкільної освіти, бюджетне забезпечення дошкільної освіти.

Melnyk M., Leshchukh I. BUDGET FINANCING AS A FACTOR OF PRESCHOOL EDUCATION DEVELOPMENT IN CITIES OF OBLAST SIGNIFICANCE

The article analyzes the main tendencies of development and budgetary provision of pre-school education in the cities of oblast significance of the Lviv region. The question of the effectiveness of educational institutions financing from local budgets is highlighted in the works of L. Benovska, O. Demkiv, V. Nadraha, Yu. Nakonechna, I. Storonyanska, and others. However, the change in the order of budget financing of preschool education, which took place in the course of administrative and financial decentralization, led to the necessity of additional research on the development and financial support of the mentioned sphere at the level of cities of oblast significance. The purpose of the work is to elucidate the peculiarities and problems of development and budget provision of the pre-school education in the cities of oblast significance of the Lviv region; to develop recommendations for improving the efficiency of budget financing of this sphere. The article describes the key problems of the development of pre-school education in cities of oblast significance in the Lviv region, in particular, the low coverage of children by pre-school education; lack of pre-school educational institutions and places for them to study and raise children; congestion of groups; lack of competition in the field of state and municipal pre-school education. With the help of economic-mathematical modeling and sensitivity factors, it is indicated that there is a direct link between the main indicators of the development of the investigated sphere and the scope and effectiveness of budget financing of the field of pre-school education. Priority ways to increase the efficiency of budget financing of the pre-school education sphere have been named in order to ensure the growth of the quality of educational services. In particular, this is: 1. Activation of the network of pre-school educational institutions. 2. Prioritization of enrollment in a specific state / municipal pre-school establishment for children registered in the respective territory (district in the city, etc.). 3. Granting priority to enroll in a specific state / municipal pre-school institution for those children whose parents are officially employed and must terminate maternity leave after a child has become 3 years old. 4. Regulation of issues related to the operation of the system of electronic registration of children in institutions of preschool education. 5. Regulation of issues related to the partial compensation for parents for children's nutrition at pre-school institutions. 6. Search for sources of additional funding other than budget ones. In the context of the limited budget resources, the implementation of these proposals in the long run will allow gradual shift of the emphasis on the implementation of the system of standards, which are approved by the education authorities, to ensure the high quality of educational services in the lower secondary schools.

Keywords: city of oblast significance, local budget, budget of the city of oblast significance, budget expenditures, pre-school education, financing of preschool education, budgetary provision of preschool education.

Постановка проблеми. Впродовж усього періоду незалежності розвиток вітчизняної сфери дошкільної освіти характеризується хронічним дефіцитом фінансових ресурсів для модернізації існуючих та будівництва нових об'єктів соціальної інфраструктури для дітей дошкільного віку.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

У ході адміністративно-фінансової децентралізації відповідальність за функціонування дошкільних закладів покладено на органи місцевого самоврядування базового рівня. При цьому з 2015 р. усі видатки (зарплата, комунальні послуги та енергоносії, повне утримання) у сфері дошкільної й позашкільної (школи естетичного виховання, спортивні школи) освіти фінансуються виключно за рахунок власних коштів місцевих бюджетів. Законодавством передбачено два варіанти фінансування закладів: з районного бюджету; з бюджету села, селища, міста районного значення за рахунок міжбюджетних трансфертів із районного бюджету. Обсяг міжбюджетних трансфертів встановлює районна рада [1].

Аналіз останніх досліджень. Питання ефективності фінансування освітніх закладів із місцевих бюджетів висвітлені в працях Л. Бенювської [1], О. Демківа [2], В. Надраги [3], Ю. Наконечної [4],

І. Сторонянської [1] та ін. Однак, зміна порядку бюджетного фінансування дошкільної освіти, яка відбулася у ході адміністративно-фінансової децентралізації, зумовлює необхідність додаткового дослідження проблем розвитку та фінансового забезпечення зазначеної сфери на рівні міст обласного значення.

Мета роботи полягає у з'ясуванні особливостей і проблем розвитку та бюджетного забезпечення сфери дошкільної освіти в містах обласного значення Львівської області; розробленні рекомендацій щодо підвищення ефективності бюджетного фінансування зазначеної сфери.

Основні результати дослідження. Обсяг видатків бюджетів міст обласного значення Львівської області на утримання відповідних навчальних закладів чинить значний вплив на кількість дітей, що відвідують ДНЗ ($R=0,98$, рис. 1).

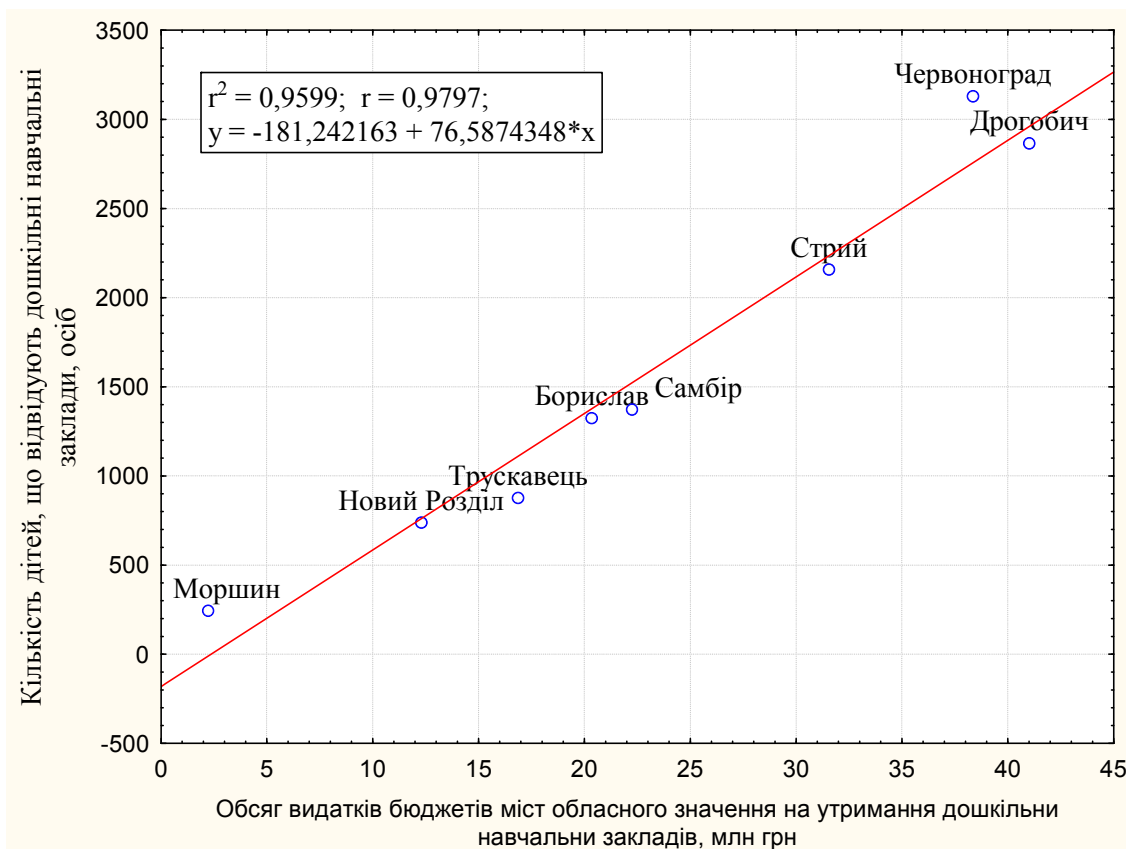

Рис. 1. Графік залежності кількості дітей, що відвідують ДНЗ від обсягу видатків бюджетів міст обласного значення Львівської області на утримання відповідних навчальних закладів, 2016 р.

Складено за даними Головного управління статистики у Львівській області [5]

Однак, збільшення обсягів фінансування сфери дошкільної освіти в абсолютному значенні, яке має місце впродовж останніх років, не забезпечує підвищення якості наданих послуг. Низька ефективність видатків місцевих бюджетів зумовлює необхідність поглибленого вивчення проблем фінансового забезпечення дошкільної освіти, зокрема, в містах обласного значення Львівської області з

метою пошуку шляхів підвищення якості та доступності освітніх послуг.

На поч. 2017 р. у містах обласного значення Львівської області загалом функціонувало 196 ДНЗ (табл. 1), у яких виховувалося 38,4 тис. дітей. Порівняно із 2016 р. зазначені показники зросли відповідно на 4 од. (за рахунок зростання кількості ДНЗ у м. Львів – на 3 од., на у м. Самбір – на 1 од.) та 473 дитини.

Таблиця 1

Кількість дошкільних навчальних закладів у містах обласного значення Львівської області у 2011-2016 рр.

Місто обласного значення	Роки						Темп зростання 2016/2015, %
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
	одиниць						
Львів	109	109	111	112	112	115	102,7
Борислав	14	14	14	14	14	14	100,0
Дрогобич	17	17	17	17	17	17	100,0
Моршин	2	2	2	2	2	2	100,0
Новий Розділ	4	4	4	4	4	4	100,0
Самбір	9	9	9	10	9	10	111,1
Стрий	14	14	14	14	14	14	100,0
Трускавець	5	5	5	5	5	5	100,0
Червоноград	15	15	15	15	15	15	100,0
Всього у міста обласного значення	189	189	191	193	192	196	102,1

Складено за даними Головного управління статистики у Львівській області [5]

Сукупні видатки бюджетів міст обласного значення Львівської області на фінансування сфери дошкільної освіти у 2016 р. становили 548,3 тис грн, що на 69,1 тис грн більше ніж у 2015 р. У розрізі міст м. Червоноград (218,3%). Від’ємним темпом зростання досліджуваного показника характеризувалися м. Дрогобич (96,6%) та Новий Розділ (98,8%).

Таблиця 2

Динаміка видатків бюджетів міст обласного значення Львівської області на фінансування сфери дошкільної освіти у 2011-2016 рр.

Міста обласного значення	Роки						Темп зростання 2016/2015, %
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
	тис грн						
Львів	169,0	211,2	231,4	231,6	319,2	363,4	113,8
Борислав	12,4	14,5	15,6	14,2	19,1	20,3	106,3
Дрогобич	25,3	30,4	31,6	31,9	42,5	41,0	96,6
Моршин	1,2	1,5	1,5	1,7	2,0	2,2	112,3
Новий Розділ	6,6	8,2	8,8	9,2	12,4	12,3	98,8
Самбір	13,0	15,4	15,5	17,1	21,6	22,2	103,1
Стрий	18,9	22,2	23,0	22,8	29,4	31,5	107,4
Трускавець	9,6	11,4	11,9	11,7	15,4	16,9	109,2
Червоноград	11,1	12,8	15,5	12,5	17,6	38,3	218,3

Складено за даними Головного управління статистики у Львівській області [5]

Динаміку обсягів видатків бюджетів міст обласного значення Львівської області на фінансування сфери дошкільної освіти в розрахунку на одного вихованця впродовж 2014-2016 рр. демонструє рис. 2.

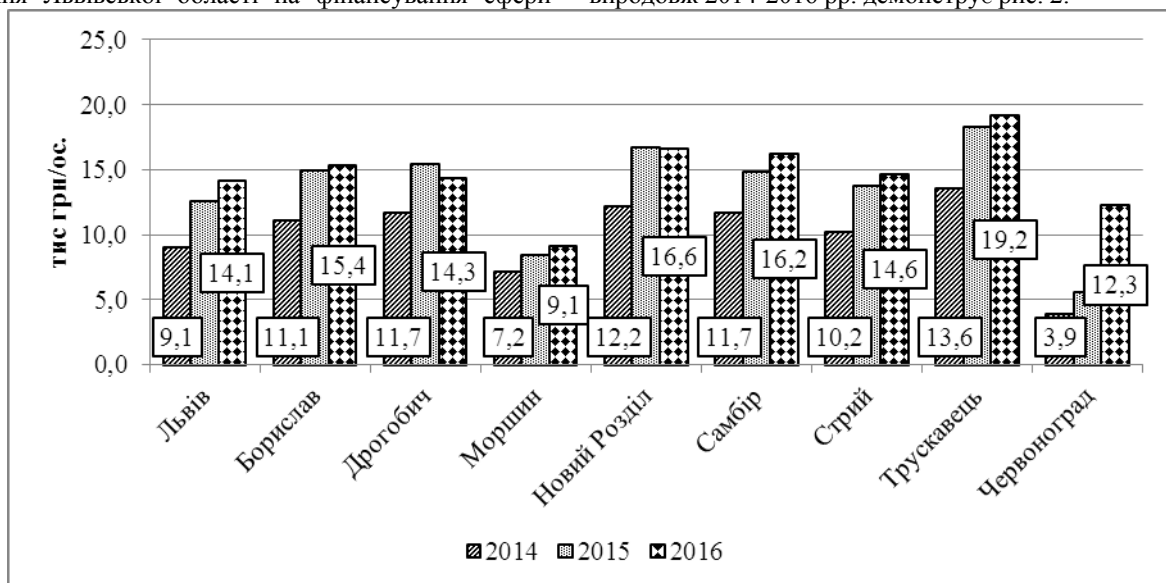

Рис. 2. Динаміка видатків бюджетів міст обласного значення Львівської області на фінансування сфери дошкільної освіти у 2014-2016 рр. в розрахунку на одного вихованця, тис грн/ос.

Складено за даними Головного управління статистики у Львівській області [5].

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

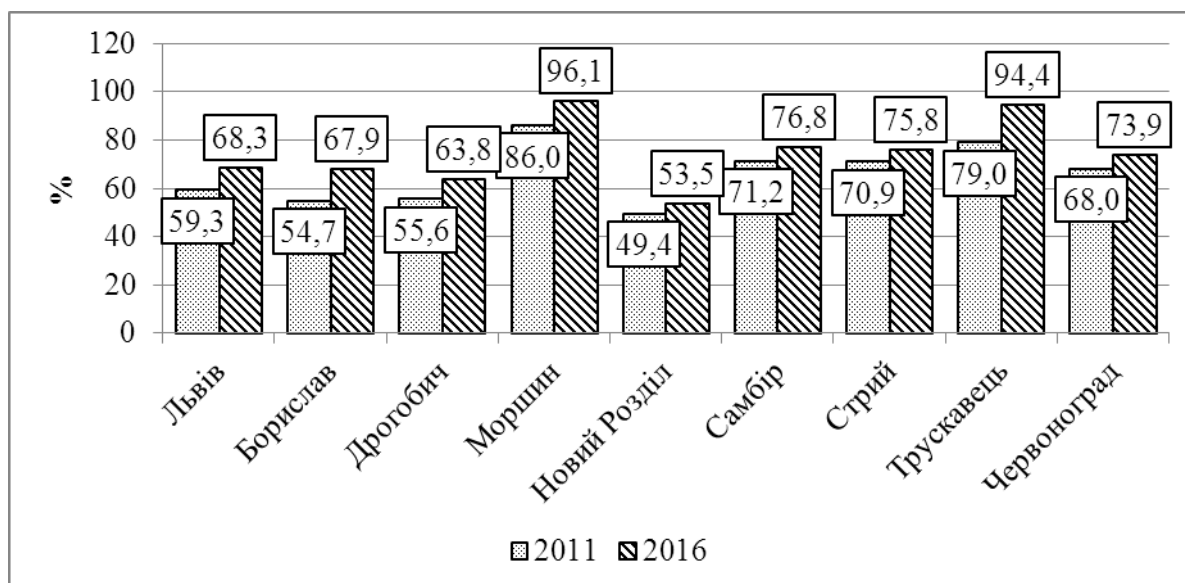

Рис. 3. Охопленість дітей ДЗН у містах обласного значення Львівської області в 2011 р. та 2016 р., %
Складено за даними Головного управління статистики у Львівській області [5]

Таблиця 3

Наповнюваність ДЗН міст обласного значення Львівської області
у 2011-2016 рр., дітей на 100 місць

Міста обласного значення	Роки						Зміна 2016/2011	Зміна 2016/2015
	2011	2012	2013	2014	2015	2016		
Львів	158	166	176	180	178	171	13	-7
Борислав	97	104	105	105	105	100	3	-5
Дрогобич	119	124	125	125	126	130	11	4
Моршин	125	130	135	143	146	151	26	5
Новий Розділ	119	118	121	122	120	117	-2	-3
Самбір	156	167	164	160	169	147	-9	-22
Стрий	166	169	160	160	153	155	-11	2
Трускавець	108	110	109	118	114	119	11	5
Червоноград	117	120	123	124	121	124	7	3

Складено за даними Головного управління статистики у Львівській області [5]

Наведені вище дані (рис. 2) засвідчують позитивну тенденцію обсягів видатків бюджетів міст обласного значення Львівської області на фінансування сфери дошкільної освіти у 2014-2016 рр. в розрахунку на одного вихованця. Зокрема, як в 2014 р., так і в 2016 р. безумовним лідером за названим показником було у м. Трускавець – 13,6 тис грн / ос. та 19,2 тис грн / ос. відповідно.

Однак, незважаючи на позитивну динаміку зазначених вище показників (табл. 2, рис. 2), у сфері дошкільної освіти міст обласного значення Львівської області останніми роками назріла низка невирішених проблем.

По-перше, попри зростання відповідних видатків бюджетів досліджуваних міст у 2011-2016 рр. як в абсолютному, так і відносному значенні, не відбувається якісних змін у сфері дошкільної освіти. Зокрема, це пов'язано з тим, що лівова частка зазначених видатків фактично спрямовується на забезпечення поточного функціонування ДНЗ (утримання приміщень ДНЗ, оплата праці технічного персоналу, оплата комунальних послуг та енергоносіїв тощо). Освітня ж субвенція, відповідно до законодавства, спрямовується виключно на оплату праці педагогічних працівників.

При розширенні повноважень місцевих органів влади в частині оплати комунальних послуг закладів освіти й охорони здоров'я обласним, районним бюджетам та бюджетам ОТГ із держбюджету надаються кошти у вигляді додаткової дотації на утримання закладів (у 2017 р. – 14,9 млрд грн) [6].

Однак у основному фінансовому плані країни на 2017 р. не передбачено компенсаційних ресурсів для міст обласного значення, хоча більша частка публічних послуг надається саме в населених пунктах органами місцевого самоврядування, а не районними й обласними радами, котрі отримують прямі преференції з держбюджету. Таким чином, хоча в цілому запропонований підхід до фінансування освітніх послуг є виправданим, оскільки спонукає місцеві органи влади сприяти енергоефективності, механізм його дії потребує вдосконалення, зокрема в частині розподілу додаткової дотації [1].

Разом з тим, у м. Львові, який є центром соціально-економічної активності Західного регіону, невтішною є ситуація із видатками на утримання однієї дитини в комунальних ДНЗ⁷. Так, у 2016 р. в середньому по місту зазначений показник становив 181,5 тис грн, тоді як у м. Харкові – 529,6 тис грн, м. Вінниці – 185,1 тис грн [7].

По-друге, надзвичайно низькою є охопленість⁸ дітей віком 1-6 р. дошкільною освітою. Так, незважаючи на те, що зазначений показник у звітному році щодо базового (рис. 3) зріс у всіх досліджуваних містах, він і надалі залишається недостатнім.

⁷ Відповідна інформація по інших містах обласного значення Львівської області відсутня.

⁸ Відношення загальної кількості вихованців ДНЗ до кількості постійного населення у віці 1-6 р.

Наведені вище статистичні дані суперечать із ст. 4 Закону України «Про дошкільну освіту», відповідно до якої «дошкільна освіта є обов'язковою первинною складовою частиною системи безперервної освіти в Україні» [8]. Як видно з рис. 3, у 2016 р. охопленість дітей дошкільною освітою найнижчою була у мм. Новий Розділ та Львів. Зокрема, незважаючи на те, що темп зростання кількості місць в ДНЗ м. Львова у звітному році щодо базового становив 111,9%, охопленість дітей дошкільною освітою в місті протягом зазначеного періоду зростає лише на 9 в. п.

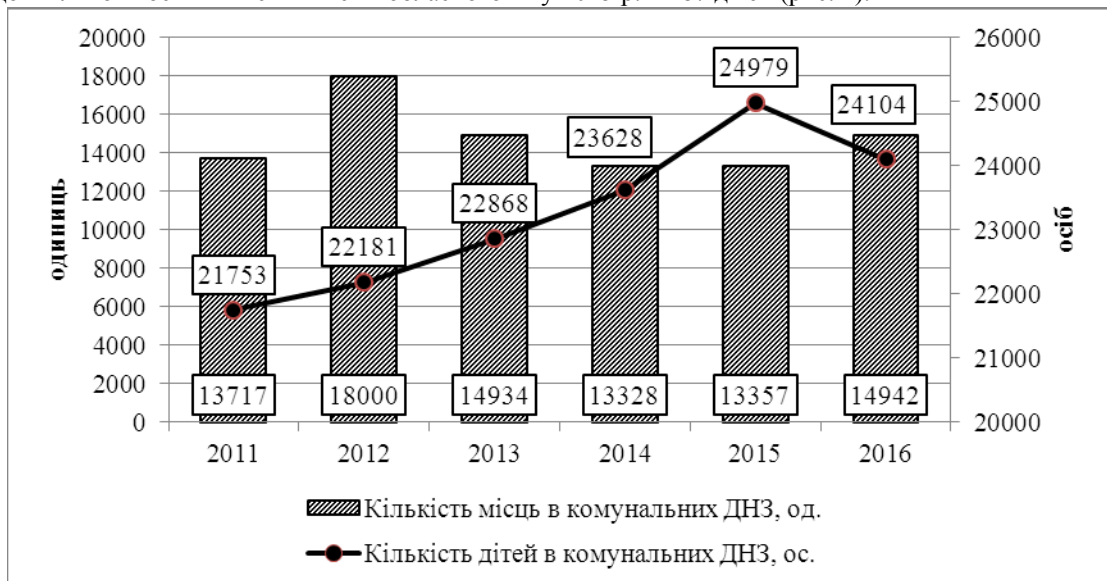
По-третє, однією з найгостріших проблем вітчизняної дошкільної освіти є недостатня кількість державних та комунальних закладів і місць у них для навчання та виховання дітей.

Дані Головного управління статистики у Львівській області [5] свідчать, що у 2011-2016 рр. заклади дошкільної освіти всіх міст обласного

значення Львівщини (крім м. Борислава у 2011 р. та 2016 р.) характеризувалися дефіцитом місць, а відтак – переповненістю груп (табл. 3).

Протягом всього досліджуваного періоду найгострішою проблема переповненості ДНЗ була в обласному центрі – м. Львові. Зокрема, у 2016 р. тут на 100 місцях в комунальних дошкільних закладах фактично виховувалася 171 дитина, а у 2014 р. – 180 дітей. Найменш гостро проблема наповнюваності ДНЗ стоїть у м. Борислав, де на 100 місць у закладах дошкільної освіти у звітному році претендувало 100 дітей, а у базовому – лише 97.

Децю іншу статистику щодо кількості місць та дітей в комунальних ДНЗ міст обласного значення Львівської області подає Асоціація міст України [7]. Так, за даними організації, у 2016 р. на 100 місць в комунальних ДНЗ м. Львова припадала 161 дитина, а у 2015 р. – 187 дітей (рис. 4).

Рис. 4. Львів, як приклад перенасиченості комунальних ДНЗ, 2011-2016 рр.

Складено за даними Асоціації міст України [7]

Зазначена вище ситуація свідчить про порушення адміністрацією відповідних відділів освіти та ДНЗ норм ст. 14 Закону України «Про дошкільну освіту», яка власне і врегульовує питання щодо комплектації груп закладу дошкільної освіти за віковими ознаками. Крім того, перенасиченість груп нерідко зумовлює порушення санітарно-гігієнічних норм і правил в установах дошкільної освіти; безпеки та зниження повноцінності і якості харчування; невідповідність фактичного навантаження на одного педагогічного працівника нормам, встановленим відповідним законодавством, що, в свою чергу, може загострити проблему недогляду, безпеки перебування та соціального захисту дітей в ДНЗ.

Недостатня охопленість дітей дошкільною освітою та переповненість ДНЗ найперше пов'язані з неефективністю бюджетного фінансування сфери дошкільної освіти та негнучким його реагуванням на демографічні зміни. Для підтвердження зазначеного проаналізуємо взаємозв'язок між швидкістю зміни охопленості дітей ДНЗ, а також наповнюваності ДНЗ та видатками бюджетів міст обласного значення

Львівської області на дошкільну освіту за допомогою коефіцієнтів чутливості (1):

$$C_1 = \frac{\Delta O x_i}{\Delta B_{до_i}}; C_2 = \frac{\Delta H_i}{\Delta B_{до_i}}; \quad (1)$$

де C_1 – коефіцієнт чутливості темпів зміни охопленості дітей ДНЗ до темпів зміни видатків бюджетів міст обласного значення Львівської області на дошкільну освіту;

C_2 – коефіцієнт чутливості темпів зміни наповнюваності ДНЗ до темпів зміни видатків бюджетів міст обласного значення Львівської області на дошкільну освіту;

$\Delta O x_i$ – середньорічний темп зміни охопленості дітей ДНЗ за відповідний період;

ΔH_i – середньорічний темп зміни наповнюваності ДНЗ за відповідний період;

$\Delta B_{до_i}$ – середньорічний темп зміни видатків бюджетів міст обласного значення Львівської області на дошкільну освіту за відповідний період.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Вихідні дані для аналізу наведено у табл. 4.

Таблиця 4

Вихідні дані для аналізу взаємозв'язку між швидкістю зміни охопленості дітей ДНЗ, наповнюваності ДНЗ та видатками бюджетів міст обласного значення Львівської області на дошкільну освіту у 2011-2016 рр.

Місто обласного значення	Роки					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	6	7
Охоплення дітей дошкільними навчальними закладами, %						
Львів	59,3	61,2	65,1	66,6	66,7	68,3
Борислав	54,7	57,7	56,5	63,8	64,7	67,9
Дрогобич	55,6	57,5	64,4	64	60,7	63,8
Моршин	86	89	85,5	91,7	88,4	96,1
Новий Розділ	49,4	48,3	53,5	55,4	52,5	53,5
Самбір	71,2	77,8	79,5	79,7	77,3	76,8
Стрий	70,9	73	74,2	75,2	75,4	75,8
Трускавець	79	83,1	83,6	83,8	88,1	94,4
Червоноград	68	71	73	72,4	73,6	73,9
Львів	158	166	176	180	178	171
Борислав	97	104	105	105	105	100
Дрогобич	119	124	125	125	126	130
Моршин	125	130	135	143	146	151
Новий Розділ	119	118	121	122	120	117
Самбір	156	167	164	160	169	147
Стрий	166	169	160	160	153	155
Трускавець	108	110	109	118	114	119
Червоноград	117	120	123	124	121	124
Видатки бюджетів міст обласного значення Львівської області на дошкільну освіту, тис грн						
Львів	169,0	211,2	231,4	231,6	319,2	363,4
Борислав	12,4	14,5	15,6	14,2	19,1	20,3
Дрогобич	25,3	30,4	31,6	31,9	42,5	41,0
Моршин	1,2	1,5	1,5	1,7	2,0	2,2
Новий Розділ	6,6	8,2	8,8	9,2	12,4	12,3
Самбір	13,0	15,4	15,5	17,1	21,6	22,2
Стрий	18,9	22,2	23,0	22,8	29,4	31,5
Трускавець	9,6	11,4	11,9	11,7	15,4	16,9
Червоноград	11,1	12,8	15,5	12,5	17,6	38,3

Складено автором за даними Головного управління статистики у Львівській області [5]

Коефіцієнти чутливості між основними показниками розвитку сфери дошкільної освіти та обсягами видатків бюджетів міст обласного значення Львівської області на утримання відповідної сфери у 2011-2016 рр. наведено у табл. 5.

Наведені вище дані свідчать, що бюджетні видатки на фінансування закладів та заходів дошкільного навчання протягом досліджуваного періоду були неефективними, адже значення коефіцієнтів чутливості $C_1, C_2 > 1$. Так, наприклад, у 2016 р. на зміну видатків бюджету м. Львів на дошкільну освіту на 1 в. п. охоплюваність дітей ДНЗ відповідає зміною лише на 0,877 в. п., а наповнюваність ДНЗ – на 0,867 в. п. Варто наголосити, це одні із найгірших

результатів, порівняно з відповідними результатами інших міст обласного значення Львівської області (найнижчі коефіцієнти чутливості характерні для м. Червоноград – 0,752 та 0,748 відповідно).

По-четверте, ст. 28.2 Закону України «Про дошкільну освіту» регламентує здобуття дітьми безоплатної дошкільної освіти в державних і комунальних ДНЗ. Однак, фактично механізм фінансового забезпечення дошкільної освіти державними та комунальними ДНЗ передбачає змішану форму фінансування видатків на дошкільну освіту: бюджетні кошти та плата, яку вносять батьки за харчування дітей (відповідно до Постанови

Коефіцієнти чутливості між показниками охопленості дітей ДНЗ, наповнюваності ДНЗ та видатками бюджетів міст обласного значення Львівської області на дошкільну освіту у 2011-2016 рр.

Місто обласного значення	Зміна охопленості, 2011-2016	Зміна наповнюваності, 2011-2016	Зміна бюджетних видатків, 2011-2016	Коефіцієнт чутливості Ч ₁	Коефіцієнт чутливості Ч ₂
1	2	3	4	5	6
Львів	1,029	1,017	1,173	0,877	0,867
Борислав	1,045	1,007	1,112	0,940	0,905
Дрогобич	1,029	1,018	1,110	0,928	0,917
Моршин	1,024	1,039	1,135	0,902	0,915
Новий Розділ	1,018	0,997	1,139	0,893	0,875
Самбір	1,016	0,991	1,117	0,910	0,887
Стрий	1,013	0,987	1,113	0,910	0,886
Трускавець	1,037	1,020	1,126	0,921	0,906
Червоноград	1,017	1,012	1,353	0,752	0,748

Розраховано за формулами (1) на основі даних табл. 4.

Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. № 796 [9]). Зазначимо, з 2015 р. відповідну плату збільшено у міській місцевості з 50% до 60%, а в сільській місцевості з 30% до 40% від вартості харчування дитини на день. Попри це, трендом останніх років у містах обласного значення Львівської області (як і загалом у містах України) стало зростання витрат батьків дошкільнят на купівлю миючих засобів, часткову оплату ремонту приміщень та закупівлі іграшок, книг тощо; внески у фонди ДНЗ (окремих груп в ДНЗ), подарунки вихователям тощо.

По-п'яте, відсутність адекватної конкуренції у сфері державної та комунальної дошкільної освіти, що не сприяє розвитку діяльності відповідних закладів; значне відставання від аналогічних установ приватної форми власності за показниками якості освіти, матеріально-технічного оснащення тощо. Однак, доступ дітей до навчання у приватних ДНЗ доволі обмежений у зв'язку з високою вартістю навчання у них (у м. Львові – від 4500 грн / міс за навчання однієї дитини. При цьому, середньомісячна номінальна заробітна плата у місті в 2016 р. становила 5029 грн); в більшості міст обласного значення Львівської області (окрім м. Львова) приватні ДНЗ відсутні, або їх кількість невелика. Відтак, погоджуємося з авторами [1, 4], щодо актуальності подальшої комерціалізації (надання додаткових платних послуг) діяльності державних та комунальних ДНЗ при посиленому контролі з боку громади, батьківського комітету та відповідальності керівництва ДНЗ за встановлення справедливої вартості платних освітніх послуг.

Висновки. Як вже зазначалося вище, існування названих проблем найперше пов'язане з хронічним дефіцитом бюджетного забезпечення сфери дошкільної освіти. Тому, нестача державного фінансування зумовлює пошук напрямів підвищення ефективності наявних бюджетних ресурсів задля зростання якості освітніх послуг. Відтак, актуальним вбачається:

1. Активізація розвитку мережі ДНЗ шляхом будівництва нових установ; реконструкції об'єктів, які тривалий час не використовувалися; відкриття груп і центрів дошкільної освіти в інших освітніх закладах; проведення капітального ремонту,

модернізації матеріально-технічної бази діючих дошкільних закладів. Цікавою є пропозиція Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України щодо створення додаткових місць для дітей дошкільного віку в пристосованих приміщеннях введених в експлуатацію новобудов [10]. Однак, реалізацію зазначених заходів планується покласти на місцеві органи влади, які й так функціонують в режимі обмеження коштів. Тому, чи буде реально втілена (і наскільки ефективно) зазначена пропозиція – залишається незрозумілим.

Актуальним також є відкриття додаткових / окремих груп для дітей, які потребують корекції фізичного або розумового розвитку, а також для дітей учасників АТО (оскільки чисельність останніх з кожним роком зростатиме, зросте й навантаженість ДНЗ дітьми, які мають право на зарахування в відповідні заклади на пільгових умовах).

2. Надання пріоритету в зарахуванні у конкретний державний / комунальний ДНЗ тим дітям, які зареєстровані на відповідній території (район у місті тощо). Це можливо здійснити, шляхом внесення відповідних змін до ст. 9 Закону України «Про дошкільну освіту».

3. Надання пріоритету в зарахуванні у конкретний державний / комунальний ДНЗ тим дітям, чії батьки офіційно працевлаштовані і після досягнення дитиною 3-річного віку повинні припинити декретну відпустку.

4. Врегулювання питань, пов'язаних з дією системи електронної реєстрації дітей в заклади дошкільної освіти з метою унеможливлення зловживань з порядком постановки на чергу дитини.

5. Врегулювання питань, пов'язаних із частковою компенсацією батьками коштів на харчування дітей у ДНЗ. Зокрема, вважаємо доцільним зарахування зазначених коштів безпосередньо на рахунок конкретного ДНЗ, а не на рахунок місцевого бюджету з подальшим перерозподілом по дошкільних закладах.

6. Пошук джерел додаткового фінансування, відмінного від бюджетного. Зокрема, актуальним завданням залишається обґрунтування стратегії надання платних послуг (наприклад, вивчення іноземної мови, організація гуртків за інтересами

(хореографія, художнє мистецтво, музика та ін.), відвідування екскурсій тощо). Для цього необхідним є: а) внесення відповідних змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. № 796 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами і закладами системи освіти, що перебувають у державній та комунальній формі власності»; б) забезпечення контролю з боку батьківського комітету та відповідальності керівництва дошкільного закладу за встановлення справедливої вартості платних освітніх послуг.

В умовах обмеженості бюджетних ресурсів, реалізація зазначених пропозицій в перспективі дозволить поступово змістити акцент з виконання системи нормативів, котрі доводять органи управління освітою, на забезпечення високої якості освітніх послуг в ДНЗ.

Список використаних джерел

1. Сторонянська І. З., Бенювська Л. Я. Бюджетне забезпечення функціонування сфери освіти в територіальних громадах Карпатського регіону: виклики сучасних реформ. *Фінанси України*. 2017. №7. С. 7-24.
2. Демків О.І. Напрями поглиблення бюджетної реформи в Україні. *Фінанси України*. 2009. №3. С. 46-56.
3. Надрага В. І. Соціальні видатки в контексті фінансової стабільності України. *Фінанси України*. 2014. №9. С. 43-51.
4. Наконечна Ю. Проблеми фінансування дошкільної освіти в Україні. *Репозитарій Тернопільського національного економічного університету*. 01.04.2014. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/5245/1/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%AE..pdf>.
5. Офіційний сайт Головного управління статистики у Львівській області. 2018. URL: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/>
6. Про Державний бюджет України на 2017 рік. Закон України від 21.12.2016 № 1801-VIII. *Законодавство України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>
7. Офіційний сайт Асоціації міст України. 2018. URL: <https://www.auc.org.ua/>
8. Про дошкільну освіту. Закон України від 11.07.2001 № 2628-III. *Законодавство України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2628-14/print1509605071826431>
9. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами і закладами системи освіти, що перебувають у державній та комунальній формі власності. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 796. *Законодавство України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-%D0%BF>
10. Як влаштувати дитину в садочок без скандалу: практичні поради. *24tv: сайт*. 05.09.2016. URL: https://24tv.ua/yak_vlashtuvati_ditinu_v_sadochok_bez_skanandalu_praktichni_poradi_n722828

References

1. Storonyanska, I. Z., & Benovska, L. Ya. (2017). Byudzhetne zabezpechennya funktsionuvannya sfery

osvity v terytorial'nykh hromadakh Karpat-s'koho rehionu: vyklyky suchasnykh reform [Budget support for the functioning of the education sector in the territorial communities of the Carpathian region: the challenges of modern reforms]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 7, 7-24. [in Ukrainian].

2. Demkiv O. I. (2009). Napryamy pohlyblennya byudzhetnoyi reformy v Ukraini [Directions of deepening of the budget reform in Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 3, 46-56. [in Ukrainian].

3. Nadraha V. I. (2014). Sotsial'ni vydatky v konteksti finansovoyi stabil'nosti Ukrainy [Social Expenditures in the Context of Financial Stability of Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 9, 43-51. [in Ukrainian].

4. Nakonechnaya, Y. (2014, April). Problemy finansuvannya doshkil'noyi osvity v Ukraini [Problems of financing of preschool education in Ukraine]. *Repository of Ternopil National Economic University*. Retrieved from <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/5245/1/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%AE..pdf>. [in Ukrainian].

5. *Official site of the Main Department of Statistics in Lviv Region* (2018). Retrieved from <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

6. Pro Derzhavnyy byudzhet Ukrainy na 2017 rik [On the State Budget of Ukraine for 2017] (2016): Law of Ukraine, adopted on 2016, Dec 21, 1801-VIII. *Zakonodavstvo Ukrainy [Legislation of Ukraine]*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1801-19> [in Ukrainian].

7. *Official website of the Association of Ukrainian Cities* (2018). Retrieved from <https://www.auc.org.ua/> [in Ukrainian].

8. Pro doshkil'nu osvitu [On preschool education] (2001). Law of Ukraine, adopted on 2001, July 11, 2628-III. *Zakonodavstvo Ukrainy [Legislation of Ukraine]*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2628-14/print1509605071826431>. [in Ukrainian].

9. Pro zatverdzhennya pereliku platnykh posluh, yaki mozhut' nadavatsya navchal'nymy zakladamy, inshymy ustanovamy i zakladamy systemy osvity, shcho perebuva'yut' u derzhavniy ta komunal'niy formi vlasnost [On approval of the list of paid services that may be provided by educational institutions, other institutions and educational establishments that are in state and communal ownership] (2010). Resolution on 2010, Aug 27, 796. *Official website of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-%D0%BF> [in Ukrainian].

10. Yak vlashtuvaty dytynu v sadochok bez skandalu: praktichni porady [How to arrange a child in a garden without a scandal: practical advice] (2016, Sep 05). *24tv: Website*. Retrieved from https://24tv.ua/yak_vlashtuvati_ditinu_v_sadochok_bez_skanandalu_praktichni_poradi_n722828 [in Ukrainian].

Надійшло 01.05.2018 р.